

ПРОСОДИЧНІ ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОЧКИ ЗОРУ У ПОЛІТИЧНІЙ ПРОМОВІ

Алексієвець О.М.

Київський національний лінгвістичний університет

oksalex@ukr.net

In the paper the author focuses on the nature of point of view and on the basis of auditory analysis outlines the specificity of its prosodic organisation in political speech as well as substantiates its invariant and variant intonation patterns.

Key words: *point of view, political speech, auditory analysis, prosodic means, invariant, variant prosodic patterns.*

У теперішніх умовах політична діяльність відіграє особливу роль у житті суспільств. Від політичної позиції чи ситуації залежить місце країни на міжнародній арені, її взаємовідносини з іншими державами, її роль у діяльності світового співтовариства. Однак важливу роль у визначенні іміджу країни відіграє спосіб її презентації політичними лідерами держави. Завдяки виступам політики мають можливість звернутися і до міжнародної спільноти, і до громадян країни, інформуючи про окремі аспекти суспільного життя, і, головніше, переконуючи слухачів прийняти ту чи іншу точку зору.

Аналізуючи промови політичних діячів, можна виявити стратегії і тактики, які використовують для переконування аудиторії, а також мовні засоби, якими послуговуються для найефективнішого впливу на слухачів.

В обсязі опрацювання сутності точки зору [1-2; 8] можна стверджувати, що точка зору виступає продуктом мисленнєво-комунікативної діяльності людини, яка є завершеним цілим і спирається на набуті раніше перцептивний і когнітивний досвід, віру, переконання тощо і визначає світосприйняття, категоризацію, оцінку сукупності сприйнятих зовнішніх вражень та внутрішніх відчуттів, а також певною мірою сам процес перцепції. Це не просто висловлення, а дискурс, актуалізований у тих чи інших комунікативно-прагматичних обставинах. Створюючи повідомлення-висловлення точки зору, мовець наповнює його змістом. При цьому відбувається його суб'єктивізація, на яку впливає рівень інтелекту, особливості характеру, менталітету. Презентація точки зору політика становить когнітивний процес, спрямований на переформатування знань з урахуванням результатів орієнтування на цільову аудиторію, і результат репрезентації цих знань.

Не дивлячись на появу нових інформаційних технологій і розвиток масових комунікацій, публічна промова, тобто усний монологічний виступ однієї людини перед групою людей, що характеризується наявністю задуму, структурно-композиційною і змістовою завершеністю, цілеспрямованістю та установкою на вплив, залишається однією із найбільш суспільно значущих форм мовленнєвого спілкування [4, с. 8].

Разом з цим, політична промова позначається такими лінгвостилістичними параметрами: аргументативний характер розгортання тексту, об'єктно-суб'єктний спосіб організації інформації, відверта авторська інтенція, безпосередня й постійна апеляція до адресата, специфіку якого теж визначають односпрямовані та спеціально організовані мовленнєві засоби й набір релевантних прагматичних настанов.

Засоби, які забезпечують ефективність мовлення промовця та посилюють впливову функцію вираження його точки зору, М. Я. Блох та О. Л. Фрейдіна об'єднали у три групи: персоналізація (мовленнєва позиція автора), адресація (звертання до аудиторії) та діалогізація [4]. Звернемо увагу, що персоналізація сигналізує про точку зору мовця і має комплексний характер, оскільки реалізує його соціальну, професійну та індивідуально-особистісні характеристики.

На просодичному рівні домінантне положення точки зору на фоні її обґрунтування прослідковується за контрастним розширенням тонального діапазону, підвищенням тонального рівня, збільшенням гучності й сповільненням швидкості мовлення. Контраст, що сигналізує про домінантне положення точки зору може створюватися і завдяки одному просодичному параметру, і всьому комплексу просодичних засобів.

В англійському мовленні просодичними засобами реалізації емоційного впливу виступають розширення тонального діапазону, сповільнення темпу та збільшення гучності, використання високих спадних тонів, довгих та наддовгих синтаксичних пауз, емоційних пауз [7, с. 330]. Значне функціональне навантаження несуть просодичні контрасти, будучи одним із засобів виразності вони забезпечують логіко-композиційне, інтелектуальне членування тексту. Просодичний контраст може використовуватися ораторами як засіб встановлення контакту: різка зміна гучності і тонального діапазону привертають увагу слухачів [6, с. 146-147; 7, с. 338-339]. Крім цього, доведено [3, с. 12], що раціонально впливова інформація у політичному дискурсі оформлюється за допомогою сповільненого темпу, децентралізованого наголосу, високих динамічних показників, значних висотних показників, прагматичних пауз перед

тематичними й рематичними піками; для емоційно впливових висловлень характерні прискорений темп, централізований наголос, високі висотні та відносно високі динамічні показники. За результатами низки експериментально-фонетичних розвідок [5-6 та ін.] встановлено, що варіативність тональних рівнів є ефективним просодичним засобом та дієвим чинником мовленнєвого впливу. Спадний або висхідно-спадний тони викликають довіру адресата і його переконання в істинності обговорюваних положень.

Опрацювання результатів перцептивно-фонетичного дослідження зразків політичних виступів показало, що темпоральні, мелодійні й частотні характеристики здатні оптимізувати мовленнєвий вплив, властивий процесу аргументування точки зору в англomовному політичному дискурсі.

Аудитивний аналіз особливостей просодичної організації точки зору у політичній промові виявив, що вона реалізується в межах розширеної або широкої зони тонального діапазону та оформлюється, переважно, середньо-пониженим початком, актуалізацією ступінчастої шкали та появою високих і середньо-підвищених спадних термінальних тонів.

Разом з тим, типовим маркером вираження просодичного оформлення точки зору у політичній промові є членування на короткі інтоногрупи, актуалізація у межах більших інтоногруп спадної ступінчастої шкали, спадної ковзної шкали, використання спадних тонів різного висотно-тонального рівня, що реалізується з підвищенням гучності та швидкості вимовляння. Спостерігається регулярне вживання емпатичних пауз, яке супроводжується виділенням кожного елемента висловлення високим чи низьким спадним тоном.

Отримані результати свідчать, що цілеспрямована взаємодія засобів просодичної організації точки зору слугує підвищенню ступеня впливу у політичній промові.

Література

1. Алексієвець О. Просодична актуалізація точки зору в англomовному політичному дискурсі / О. Алексієвець // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». – Вип. 33. – 2013. – С. 10–12.
2. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики : [монографія] / Флорій Сергійович Бацевич. – Львів : ПАІС, 2010. – 336 с.
3. Беличенко Л. Г. Роль и место просодии в системе средств речевого воздействия (экспериментально-фонетическое исследование на материале английских публицистических текстов политического характера) : автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 / Л. Г. Беличенко. – М., 1990. – 16 с.

4. Блох М. Я. Публичная речь и ее просодический строй / М. Я. Блох, Е. Л. Фрейдина. – М. : Прометей, 2011. – 236 с.
5. Калита А. А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення : [монографія] / А. А. Калита. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. – 320 с.
6. Постникова Л. В. Просодия политического дискурса в британской и американской лингвокультурах / Постникова Лариса Вячеславовна. – М. : Книжный дом “ЛИБРОКОМ”, 2011. – 200 с.
7. Фрейдина Е. Л. Риторическая функция просодии (на материале британской академической речи) : дисс. ... доктора филол. наук : 10.02.04 / Фрейдина Елена Леонидовна. – М., 2005. – 407 с.
8. Цацура Е. А. Аспекты идеологических точек зрения в англо-американском массмедийном дискурсе : дисс. ... кандидата филол. наук : 10.02.04 / Цацура Елена Александровна. – Иркутск, 2008. – 242 с.